

ILANNGUSSAT

1. Inuit Issittormiut Siunnersuisoqatigiivisa siunertaat, anguniagaat suliaallu

Inuit Issittormiut Siunnersuisoqatigiivisa siunertaraat:

Inuit Issittormiut Siunnersuisoqatigiiffiat (ICC) tassaavoq Inuit Issittormiut 180.000-it missaanniittut sinnerlugit, nunat tamalaat akornanni Nunat Inoqqaavisa kattuffiat, Alaska-mi, Canada-mi, Kalaallit Nunaanni Chukotkamilu (Rusland) immikkkoortortalik.

ICC-p siunertai pingaarnerit tassaapput:

- Issittumi Inuit ataatsimoornerat nukittorsassallugu
- Inuit pisinnaatitaaffii soqutigisaallu nunat tamalaat akornanni siuarsassallugit
- Inuit kulturiat tammatsaaliussallugu inuiaqatigiillu ineriartortissallugit, massakkut inuusut kinguariillu tullinnguuttut pillugit
- Nunagisatsinni politikikkut, aningaasarsiornikkut isumaginninnikkullu ineriartornermi tamakkiisumik suleqataanissaq peqataanissarlu anguniassallugu
- Siunissami ungasinnerusumi Issittumi avatangiisit illersorneqarnissaat periusissiorfigissallugu siursaavigissallugulu
- Nunat tamalaat akornanni inuit pisinnaatitaaffiisa Nunallu Inoqqaavisa tamarmik akuerineqarnissaat anguniassallugu

ICC-p ataatsimeersuartarnera ukiut sisamakkaarlugit pisarpoq, Inuit Issittormiut sumiiffinnit tamanit kateriffigisaannik. Ataatsimeersuartut siulittaasumik siulersuisunillu qinersisarput, qinigaaffimmilu tulluuttumi anguniagassanik aalajangersaasarlutik. Ataatsimeersuartarneq kattuffimmut pingaaruteqarluinnarpoq, taakkunanimi ICC pillugu oqallittoqartarpoq, Inuillu akornanni kulturikkut ataqatigiinneq nukittorsarneqartarlunni.

2. Savaatillit Peqatigiit Suleqatigiissut (SPS) siunertaat suliaallu

SPS tassavoq nunatsinni savaatillit allanillu uumasuutilit nunaateqarfillillu soqutigisaqatigiiffiat.

Aallaqqaammut nunatsinni savaatillit peqatigiiffeerarpassuusimagaluarput, ataatsimoorussamik savanik katersuinissani katersuutitsinissanilu suliaassaasuni ataatsimooruffeqarfiusut. 1951-mi Alluitsup Paani Savaatillit Peqatigiit Suleqatigiissut (SPS) pilersinneqarpoq, taamanikkorniillu peqatigiiffik nunatsinni nunalerinerup iluani aallartitaqarfittut pingaaruteqarluinnartutut aammalu soqutigisaqatigiiffittut pingaarutilittut inissisimalersimalluni.

Ullumikkut SPS Qaqortumi allaffeqarfeqarpoq Nunalerinerup Illuani, ullup affaani allaffimmioqartoq. Allaffeqarfiup peqatigiiffimmi ilaasortat ikiortarpai kiisalu peqatigiiffiup soqutigisaanik isumaginnittuulluni. Sullissinermi SPS-ip siulittaasua siulersuisullu qanimut suleqatigineqartarput.

Suliassat pingaartut ilaat tassaapput Narsami Savanik Toqoraavimmi ukiumoortumik akinik isumaqatigiinniarnissat - pisortanik attaveqaqatigiinnissat pingaartumik politikikkut suliniutaasut pillugit minnerunngitsumillu ataatsimoorussamik nerukkaatissanik pisiortornissaq.

SPS-ip nunatsinni nunalerinerup iluani suliassat isumagisarpai, naak savaateqarneq ingerlatsivittut pingaarnerpaatut inissisimagaluartoq. Nunatsinni nunaateqarnermik uumasuuteqarnermillu ingerlatsiviit amerlanerpaartaat SPS-mut ilaasortaapput.

SPS-mi siulersuisut: Siulittaasoq: Lars Nielsen, Siulittaasup tullia: Siiku Bjerger, Allatsi: Magnus Hansen, Aningaaserisoq: Elna Jensen aamma Siulersuisuni ilaasortaq: Andala Lund.

3. Oqaaseqaatit

Savaatillit siunissarlu

2019-mi SPS Qaqortumi ukiumoortumik ataatsimeersuarmat uranitalinnik piiasoqarnissaa pillugu ilaasortanik taasititsisoqarmat savaatillit amerlanerussuteqarluartut Kuannersuarmi uranitalinnik aatsitassarsiornissamut akerliullutik taasipput, tamannalu SPS-p piaartumik iliuuseqarfigisariaqaraa.

Tamatuma kingorna 22. marts 2019 savaatillit 20-nit ikinnerunngitsut atsioqatigiillutik SPS-mut ikioqqullutik allagaqarnerminni tunngavilersuutigisaasa ilaat tassaavoq, kujataanni uranitalinnik aatsitassarsiorniarnermi, savaateqarnermik inuussutissarsiutertik ulorianartorsiortinneqassasoq taamaamallu uranitalinnik aatsitassarsiorniarnermut akerliullutik.

Allagaqaatiminni ilaatigut allapput:

“Savaateqarneq oqaluttuaannanngussanngippat pimoorussilluta savaatillit killiliisariaqavissorpugut!

Savaateqarnermik inuussutissarsiuteqarneq ukiorpassuarni ineriartortinneqarusarluni ingerlasimavoq, kinguaariit nikittarnerini pitsanngoriartorpoq, ineriartortitseqqinnissarlu periarfissaqarluartoq. Kuannersuarni uranitalinnik aatsitassarsiortoqalissappat inuussutissarsiuterput, Kalaallit Nunaanni neqissaqartitsinerput aserorluinnassaaq. Kinami neqiserusussammat qinngornernik ulorianartunik mingutsinneqarsimasinnaasunik? Massakkullumi ineriartortitsiniarneput akunnattumik ingerlavoq uranitalinnik aatsitassarsiorniarnermik nalornisinneqarluta akimmisaartinneqarnerput pissutigalugu.”

“ Savaatilippassuulluta misigissutsitigut aalassimaarluta pivugut. Toqqissisimanissamik pisariaqartitsivugut. Misigisimavugut inuussutissarsiuterput ulorianartorsiortinneqartoq, piffissamilu sivitsortumi taamak misigitinneqarnerput killeqartariaqarpoq. Taamaammat neriuppugut allakkatigut tunniunneqartut pimoorunneqarlutik, suliaq ingerlanneqassasoq.”

Ilanngullugu oqaatigaat uranitalinnik aatsitassarsiorfiit neqissaqartitsinerlu imminnut sanileriissinnaangitsut tamannalu takussutissaqareersoq.

Kuannersuarni aatitassarsiulernissaq pillugu Savaatillit Peqatigiit Suleqatigiissut (SPS) Siulittaasuat Lars Nielsen 03.04.2020 saaffiginnisummut akissuteqarluni ilaatigut imaattunik allagaqarpoq:

Kuannersuit Kalaallit Nunaata kujataanni nunalerinermik ingerlataqqarfiusup qeterisaanniippoq. Tassungalu savanik nersussuarnullu neriniartitsiviit attuumallutik. Illoqarfimmi Narsamiippoq Neqi A/S savanut savaaqqanut, nersussuarnut tutunullu toqaraavik.

Uani erseqqissarneqassaaq uumasuteqarnermi pingaarnerpaaq tassaammat aasaanerani neriniartitsivik. Uumasullu neriniartitsivimmik annertuumik pisariaqartitsipput uumasuteqarneq pitsaasumik ingerlassappat.

”Kuannersuarni aatsitassat qaqutigoortut taavalu saniatigut uran piiarneqartussaapput. Taakkua piiarneqarnerini aatsitassat assigiingitsut aamma eqqagassat ilanngullugit piiarneqassapput, ilaatigut flour. Sumiluunniit aatsitassarsiortoqartillugu mingutsitsinermik annerusumik mikinerusumilluunniit pisoqartarpoq, taakkulu kingunerisassai aatsaat piiaaneq aallartsereerluni unitsinneqarsinnaajunnaarpat takuneqarsinnaangortussaapput.

Ajoraluartumik takussutissanik peqanngilaq qulakkeerlugu oqartoqarsinnaalluni mingutitsittisoqassanngitsoq.”

Nunatsinni nerisassanik immiut pilersorneq pisariaqartinneqaqisoq malugisareersimavarput. Nunarsuatsinnimi pisut assigiinngitsut pissutaallutik nunatsinni nerisassanik immiut pilersorsinnaaneq pisariaqarlunnarpoq, pisariaqarlunilu tamassuma siuarsartuarnissaa. Aammalumi Nunalerineq pillugu ataatsimiititaliarsuup suliaani siunnersuutigineqartuni nunalerinerup siuarsarneqarnissaa pingaartillugu erseqqissarneqarnikuvoq. Ukiullu qulit ingerlanerini savaaqqat Neqi A/S-imut tunineqartartut 28.000 angunissai siunniunneqarluni. Tamannali anguniarnera ajornarnerulersussaavoq savaateqarfiit savaaqqanik pilersuinerpaat Kuannersuit qanitaanni inissisimmata. Taakku suli uumasunik amerliliinissamut periarfissaqarput.

Nunatsinni savaaqqat savallu neqaat nunanit allaneersuniit piumaneqarnerujussuuppit aammami nunarsuarmi savat savaaqqallu neqaanit tamanit mamarnerugamik. Savaaqqat uumanerminni pinngortitami minguitsumi allisartarput, taamaalilluni neqaat neqinut allanut tikisitanut naleqqiullugit minguiilluinnartuullutik.

”Nalunngilarpulli nunarsuarmi aamma nunatsinni qanoq uran ersigineqartigisoq. Taamaattumik annilaanngassutigaarput aatsitassarsiorfik Kuannersuarni aallartippat savaaraatitta savaatittalu neqaasa piumanerunnissaat.”

”Qularnanngilluinnarpoq Kuannersuarni aatsitassarsiorortoqalissappat ukiut ingerlanerini aatsitassarsiorfik siaruariartorumaartoq, aallartikkunimi aatsitassaq nungutsinnagu uninnaviannngillat. Nalunngilarpummi savaateqarfik Ipiutap ungasinngisaanni Kuannersuup Nunasernallu akornani aammalu Nunasernap kimmut isuata eqqaa misissuinermi ilaasoq aatsitassanillu peqarluarluni.”

Kangerlunnut aatsitassarsiorfiup attaffigisaani, Tunulliarfik aamma Sermilik tassani savaateqarfiit 19-nit inissisimapput tasaa maannakkut Nunatta kujataani savaateqarfiit affai. Taakkunannga 2019-imi savaaqqat Neqi A/S-imut tunisat 55 %- iupput. Nunatsinni nunalerineq ukiuni siusinnerusuni ukiut 500 missaanni atasimavoq maannakkullu ukiuni inuuffigisatsinni nunalerineq ukiuni 100 sinnerlugit atareerluni. Nunani allani nunalerineq ukiuni 1000-ilinni ataavartumik ingerlasimavoq aammalu maanni Kalaallit Nunaani taamaattussaalluni. Kisianni naluarput aatsitassarsiorneq ingerlanneqalerpat qanoq annertutigisumik ingerlanneqarsinnaanissaa.

”Nunalerinermut taarsiullugu aatsitassarsiorneq ingerlanneqalerpat tamanna ukiuni immaqqa 50-ini ingerlareeruni matussooq. Qimatassaalu tassaavoq nuna innarlerneqarsimasooq, mingutsinneqarsimasorlu. Taamaattumik Savaatillit Peqatigiit Suleqatigiissut savaatillit ernumallutik atsiornernik katersillutik saaffiginissutaat matumuunna taperserpaat.”

4. Savaatillit Peqatigiit Siuleqatigiissut atsioqatigiinnerat pisimasoq 26/1-2021

”Siuliatigut allagaqartareeraluarluta aammaarluta naqissuseqqikkusupparput Kuannersuarni aatisassarsiorneq, savaatillit ataani atsioqataasugut akerlerigatsigu. Tusarniaanermut tunngatillugu kissaatigaarput minnerpaamik tusarniaaneq kinguartsinnissaanut peqatigiiffitta anguniarsarissagaa. Taamatuttaarlu savaateqarfiit neriniartitsiviillu pioreersut illersorumallugit; SPS peqatigiiffittut allagaqarnissaa kissaatigivarput, naalakkersuisut tusarniaanermut qupperneranut.

Savaateqarfiit 35-vit atsioqataasut ukuupput:”

Qallimiut; Piitaaraq Nielsen
Saputit – Tasia; Peter Borg, Arnannuaq Borg
Saputit; Malik Frederiksen, Kaatiuut Gabrielsen Frederiksen Nuugaarsuk; David Poulsen, Tittus Poulsen

Timerliit; Siiku Motzfeldt
Qorlortukasik; Anda Lund
Igaliku Kujalleq; Jens Kundsén, Sara Nielsen Knudsen
Qanisartuut; Lief – Kunuk Lund, Sara Lundgård
Saqqaa; Henrik Motzfeldt Egede, Asiarpa Motzfeldt

Tasilikuloq; Magnus Hansen, Justine Egede
Eqalugaarsuit; Inooraq Nielsen, Randi Motzfeldt Kielsen
Eqaluit Akia; Sori Paviasen
Tasiluk; Otto Nielsen, Nukappiaaluk Nielsen
Illorsuit; Henrik Egede
Tatsip– Kitaa; Miki Egede,
Igaliku: Aapi Egede
Attarnaatit; Mouritz Karlsen
Uummannartivaraq; Minik Møller, Måse Kanuthsen, Lillian Møller, Arnajaraq Bibi Bjerger Eqaluit
Ilua; Uka Egede, Ujarneq Egede, Arnaq Egede, Ferdinand Egede
Ipiutaq; Chris Papis, Malou Nielsen Møller
Sillisit; Henrik Knudsen, Elna Jensen
Issormiut; Erik Knudsen
Kangerlua; Aka Motzfeldt, Elisa Marie O. Motzfeldt
Inneruulalik; Piitaaq Lund, Naasunnguaq Lund
Nunataaq; Nukappiaaluk Egede Motzfeldt, Nina Motzfeldt
Qorlortup Itinnera; Aaqqioq Kleist
Qorlortoq; Asiarpa Paviasen
Qinngua; Kristian Frederiksen
Tasiusaq; Klaus K. Frederiksen, Aviâja Lennert
Kiatsiit; Eskild Paviasen
Qassiarsuk; Suulut Hansen; Ninna Ottosen
Qassiarsuk / Illunnguujuk; Carl Frederiksen, Ellen K. Frederiksen
Qassiarsuk; Ivik Kielsen, Katrina Vivi Kleist
Sammisoq; Joorut Knudsen
Neriunaq; Angutimmarik Hansen